

Německo-český slovník jmen stromů a keřů

J.Vedral

Praha 2002

Německé názvy organismů

Názvy zvířat a rostlin v němčině mají podobný princip jako v angličtině. Mnohem více se zde ale uplatňuje princip skládání slov dohromady, což je ale typické pro celou němčinu. Velké množství českých názvů zvířat, hlavně motýlů, je silně ovlivněno němčinou. Je to dáno dobou, kdy české vědecké názvoslovní vznikalo.

1. názvy zvířat odvozené od některé z koncovek označující velkou skupinu

- a) e **Biene** včela, **Frühe Sandbiene** pískorypka ranní, **Gemeine Mauerbiene** maltářka zední, **Mohn-Mauerbiene** zednice maková, **Wollbiene** bavlnice, **Kuckucksbiene** nomáda
- b) e **Echse** ještěř, ještěřka **Mauereidechse** ještěřka zední, **Peloponnes-Eidechse** ještěřka peloponéská, **Smaragdeidechse** nebo **Grüne Eidechse** ještěřka zelená, **Gebäreidechse** ještěřka živorodá
- c) e **Eule** noční motýl **Ahorn-Goldeule** zlatokřídlec javorový, **Beifuß-Möncheule** kuklěčka černobýlová, **Birnbaumeule** blýskavka hrušňová, **Gamma-Eule** kovolesklec gama, **Ypsilonoeule** osenice ypsilonová
- d) e **Fisch** ryba **Anglerfisch** d'as mořský, **Bunter Lippfisch** pyskoun pruhovaný, **Gemeiner Igelfisch** ježík obecný, **Mondfisch** měsíčník vysokotělý, **Pfausenschleimfisch** slizoun paví
- e) e **Floh** blecha **Apfelblattfloh** mera jabloňová, **Fuchsfloh** blecha liščí, **Weißer Wasserfloh** perloočka bílá, **Ölbaumblattfloh** meruška olivová, **Linsenfloh** čočkovec obecný
- f) r **Hai** žralok **Glatte Hai des Aristoteles** žralok hladký, **Großer Weißer Hai** žralok lidožravý, **Hundshai** psohlav obecný, **Fuchshai** žralok liščí, **Schwarzer Dornhai** ostroun černý
- g) r **Käfer** brouk **Aas-Speckkäfer** kožojed černý, **Afterrüßlerkäfer** zubonoska dubová, **Augenmarienkäfer** sluněčko velké, **Bergwald-Laufkäfer** střevlík lesí, **Bunter Ölkäfer** majka pestrá
- h) r **Krebs** rak, koryš **Bernhardinerkreb** poustevníček severský, **Blinder Linsenkrebs** čočkovec slepý, **Gemeiner Flußkreb** rak kamenáč, **Heller Muschelkrebs** lastrunatka světlá, **Ovaler Lappenkrebs** plátkovec oválný
- i) e **Laus** mšice **Blasenlaus der Alpenjohannisbeere** mšice Korscheltova, **Mottenschildlaus der Erdbeere** molice jahodníková, **Haselnußblattlaus** kyjatka lísková, **Karpfen-Hörnerlaus** červokapří, **Orangen-Schildlaus** puklice oranžová
- j) e **Motte** mol, motýlek **Apfelbaumgespinstmotte** předivka jabloňová, **Buchen-Buntmotte** klíněnka bukovaná, **Große Kiefernmotte** zavíječ smrkový, **Kiefernknospenmotte** předivka borová
- k) e **Schrecke** cvrček, saranče, koník, kobylka **Europäische Wanderheuschrecke** saranče stěhovavá, **Italienische Wanderheuschrecke** saranče vlašská, **Zweipunktige Dornschröcke** marša dvouskvrtná, **Laxmanns Laubheuschrecke** kobylka Laxmanova, **Rossis Gespenstheuschrecke** pakobylka vyzáblá
- l) r **Spinner** bourec, přástevník **Auenpappelgehölz-Blattspinner** hřbetozubec nepravý, **Brombeerhimbeerhalden-Eulespinner** nebo **Weißgestreifter Himbeer-Wollrückenspinner** můřice bělopásná, **Eichenbuchenwald-Schildkrötenraupenspinner** slimákovec dubový, **Grauer Laubholzzahn-Spinner** drsnokřídlec ovocný
- m) e **Spinne** pavouk **Ameisenspringspinne** skákavka mravenčí, **Grüne Krabbenspinne** běžník zelený, **Labyrinthspinne** pokoutník nálevkovitý, **Smaragdspinne** maloočka smaragdová, **Zebra-spinne** křížák pruhovaný
- n) r **Spanner** píďalka **Aschgrauer Felsbuschsteppen-Stein-Großspanner** šedokřídlec jitrocelový, **Bergwald-Gebüschhalden-Schmuckgelbspanner** zejkovec lesní, **Dunkelroter Buchenbergwald-Labkraut-Blattspanner** píďalka rudohnědá, **Grauwelßgewässerter Gebüschrain-Labkraut Blattspanner** píďalka širokopruhá
- o) e **Wespe** vosička **Blauschwarze Rosenbürstenhornwespe** pilatěnka tmavokřídla, **Bunte Kiefern-Buschchornblattwespe** hřebenule samotářská, **Erdbeerblattwespe** pilatka jahodníková, **Stahlblaue Kiefernsonnungs-Gespinnblattwespe** ploskohřbetka borová
- p) r **Wurm** červ **Bandwurmmähnlicher Zungenwurm** jazyčnatka tasemnicovitá, **Bauchwurm** škravka, **Drehwurm** tasemnice, **Erdwurm** žízala obecná, **Gerstwurm** krtonožka obecná, označuje i motýly, jenž se jmenují podle svých housenek
- q) e **Schnecke** plž **Ungarnmüzenschnecke** přílipka maďarská, **Bandwurmmähnlicher Zungenwurm** žitovka obilná, **Buschschnecke** keřovka plavá, **Farnschnecke** slimáček ladní, **Glanzschnecke** skelnatka drnová

u rostlin :

- a) e **Distel** bodlák **Acker-Kratzdistel** pcháč ostet, **Berg-Distel** bodlák lopuchový, **Große Kugeldistel** bělotrn kulatohlavý, **Kohl-Gänse-distel** mléč bylinný, **Silberdistel** pupava bezlodyžná
- b) **r Baum** pro stromy **Acajubaum** ledvinovník západní, **Avokadobaum** hruškovec přelahný, **Blauglockenbaum** paulovnie, **Erdbeer-Gewürzbaum** sazaník květnatý, **Weißer Hickorybaum** ořechovec bílý
- c) e **Blume** květina **Ackerglockenblume** zvonek řepkovitý, **Balkan-Witwenblume** chrastavec doubravní, **Fliegeblume** tofič hmyzonošný, **Große Wucherblume** kopretina osmahlá, **Paradisevogelblume** sterliec
- d) s **Moos** pro mechy **Bauchspiromoos** židrnice, **Blähsenhabenmoos** čepenka, **Kammos** hřebenitka měkkounká, **Schwimmleremoos** nalžovka plovoucí, **Weißmoos** bělomech sivý
- e) s **Gras** tráva **Alpen-Straußgras** psineček alpský, **Braunes Zypergras** šáchor hnědý, **Englisches Raygras** jílek vtrvalý, **Goldschwanzgras** zlatochvost zlatý, **Weißes Straußgras** psineček výběžkatý
- f) e **Pflanze** rostlina **Amazonas-Zwergschwertpflanze** šipatkovce prostřední, **Dalmatinische Insektenpulverpflanze** kopretina starčolistá, **Lampionpflanze** mochně zahradní, **Gummilackpflanze** žlutokap, **Kompaßpflanze** locika kompasová
- g) **r Pilz** houba **Antialkoholikerpilz** hnojník inkoustový, **Bocks-Schleierpilz** pavučinec kozlí, **Echter Zunderpilz** troudnatec kopytovitý, **Falscher Zunderpilz** ohňovec obecný, **Ziegelroter Rißpilz** vláknice Patoullardova
- h) **r Strauch** keř **Ahlenbeerestrauch** meruzalka červená, **Blaubohnenstrauch** dekaisnea, **Busch-Erbsenstrauch** čimšiňák křovitý, **Kassawestrauch** maniok jedlý, **Zwerg-Erbsenstrauch** čimšiňák trpasličí
- i) e **Beere** bobule **Alpen-Johannisbeere** meruzalka alpská, **Bertrams Brombeere** ostružiník Bertramův, **Echte Vogelbeere** jeřáb obecný, **Gemeine Schneebeere** pámelník velký, **Kultur-Heilderbeere** borůvka chocholičnatá
- j) **r -ling** **Alpensäuerling** šťovíček dvoubližný, **Krempentrichterling** běločechratka, **Krauser Aderzähling** měkkoš kadeřavý, **Hohlfuß-Röhrling** hřibovec dutonohý, **Hainbuchen-Röhrling** kozák habrový
- k) e **Wurz** **Allermanns-Siegwurz** mečík bahenní, **Berg-Nelkenwurz** kuklice horská, **Blutrote Sommerwurz** zářaza stíhlá, **Echte Nelkenwurz** kuklík městský, **Spinnweben-Hauswurz** netřesk pavučinatý
- l) e **Wurzel** **Ackerwurz** puškovec obecný, **Allerlei Lustwurz** lékořice lysá, **Haferwurz** kozí brada fialová pravá, **Teufelsabbiswurz** čertkus luční, **Leberklettenwurz** řepík lékařský
- m) s **Kraut** zelí **Abbißkabiosenkraut** čertkus luční, **Ackerkannenkraut** přeslička rolní, **Alpen-Vermeinkraut** lněnka alpská, **Bärtiges Hornkraut** rožec tenkoplátečný, **Großes Schöllkraut** vlaštovičník větší
- n) obsahující klasické názvy pro stromy jako přípony e **Eibe** tis i hlavotis, toreja, nohoplod, e **Eiche** dub, e **Kiefer** borovice i blahočet, e **Tanne** jedle i blahočet, jedlovec, damaroň, douglaska, ostrolictec, sekvoje, smrk, pajehličník, kryptomerie, e **Fichte** smrk i dougalska, damaroň, borovice, pajehličník, patisovec, e **Lärche** modřín i pamodřín, e **Buche** buk, e **Birke** bříza, e **Pappel** topol i sléz, proskurník, topolovka, osika, e **Linde** lípa i jamovec, lípěnka, lípka, e **Platane** platan, e **Hainbuche** habr, e **Ulme** jilm i plotovník, křídlovec, e **Esche** jasan i ampák, žlutodřev, jeřáb, r **Wacholder** nebo r **Wachholder** jalovec, e **Zypresse** cypřiš i cypřišovec, sekvoje, cypřišek, tisovec, bytel, e **Zeder** cedr i cypřišek, sekvoje, jalovec, pazerav, libocedr, cypřiš, e **Hasel** líska i lískovniček, e **Kastanie** kaštanovník i jírovec, e **Roßkastanie** jírovec i kaštanovník, pávie, e **Kirsche** třešeň i jeřabina, střemcha, zimolez, prinsepie, višně, dřín, mochně, bobkovišně, idézie, rulík, e **Birne** hrušeň i hruškovec, muchovník, slunečnice, fenclerovka, hruškojeřáb, jakobka, lístkovec, r **Apfel** jablono i durman, brambořík, mandragora, noholist, mamej, láhevník, lilek, struman, zlatolist, e **Mandel** mandloň i zelenošáchor, podzemnice, e **Walnuß** ořešák, r **Ginkgo** jinan, e **Weide** vrba i svída, zlatice, hlošina, ptačí zob, itea, topol, e **Aspe** nebo e **Espe** osika
- o) obsahující klasické názvy pro květiny jako přípony e **Rose** růže, e **Lilie** lilie, e **Segge** ostřice, r **Farn** kaprad, e **Kresse** řechyňa, r **Hanf** konopí, e **Nessel** kopřiva

2. názvy mající vztah k češtině, z těchto slov zřejmě pochází česká jména e **Gurke** okurka, r **Heilbutt** halibut (druh platýsa), r **Hummer** humr, r **Ichneumon** ichneumon (druh promyky), e **Krabbe** krab, e **Manguste** magusta, r **Molch** mlok, r **Mungo** mungo, e **Muschel** mušle, škeble, e **Sardelle**, e **Anchovis** anšovka, sardinka, sardel, e **Schabe** šváb, rusec, rus, e **Schneke** šnek, e **Tarantel** slíďák (tarantule), e **Termite** všekaz (termit), r **Tolstolob** tolstolobik, tolstolobec, r **Ziesel** sysel, e **Zikade** cikáda, kříš, sítinovka, e **Zwetschge** švestka

3. české názvy vzniklé zřejmě překladem z němčiny e **Graseule** šedavka, e **Gelbeule** zlatokřídlec, e **Blindbremse** slepoočka, s **Habichtskraut** jestřábník, e **Nachtschnecke** plžák, slimák, r **Sauerampfer** kyseláč, šťovík, šřavel, s **Vergißmeinnicht** pomněnka, s **Rüchmichnichten** netýkavka nedůtklivá, r **Sturmvoegel** buňňák, r **Sackträger** vakonoš

4. tyto názvy vznikly převzetím nikoliv překladem z latiny nebo koncovkou k latinskému jménu **Delphin** delfín (*Delphinus*), **Fracolin** frankolín (*Francolinus*), **Fregattvogel** fregatka, **Fulmar** buňňák (*Fulmarus*), **Gekko** gekon, gekonek (*Gekko*), **Holoturie** sumýš (*Holothuria*), **Huchen** hlavatka (*Hucho*), **Hydra** nezmar (*Hydra*), **Kalmar**, **Calmar** kalmar, oliheň (*Calmarus*), **Nematode** hádč, hádčátka (*Nematoda*), **Ratte** krysa (*Rattus*), **Salamander** čolek, mlok (*Salamandra*), **Thrips** trásněnka (*Thrips*)

5. názvy vzniklé skládáním dosahují často mnohapísmenné délky **Grauweißgewässerter Gebüschrain-Labkraut-Blattspanner** píďalka širokopruhá **Gelblicher Ahornunterholz-Gürtelpuppenspanner** očkovec javorový **Laubwald-Schattenstäucher-Weißdorn-Gelbspanner** zejkovce hlohový

6. názvy taxonomických jednotek u zvířat podčeleď-pouze jméno v množném čísle **Rohreulen** rákosnice, **Blattläuse**, **Echte Röhrenläuse**, **Pflanzenläuse**, **Weißer Fliegen** podčeleď mšic čeleď -pouze jméno v množném čísle **Zahnspinner** hřbetozubcovití, **Agamen** agamovití, **Alt Welt-Stachelschweine** dikobrazovití, **Beschuppte Käferschnecken** chroustnatkovití, **Dämmerungsschwärmer** lišajovití řád, kmen- koncovka **-artige** **Altweltaffenartige** úzkonosé opice, **Barschartige** ostnoploutví, **Büschelkiemerartige** jehly, **Egelschneckenartige** slimáci, **Dorschartige** hrdloploutví řád, kmen-poněmčené latinské jméno v množném čísle **Mandibulaten** kusadlovci, **Mammalien** savci, **Holothurioiden** sumýši, **Arthropoden** členovci

7. názvy taxonomických jednotek u rostlin čeleď- přípona **-gewächse** ke jménu **Ahorngewächse** javorovitě, **Rosengewächse** růžovitě, **Seifenbaumgewächse** mýdelníkovitě, **Laichkrautgewächse** rdestovitě, **Sumachgewächse** ledviníkovitě řád- přípona **-artige** ke jménu **Aronstabartige** áronokvětě, **Bleiwurzarartige** olověnkokvětě, **Gallerartige Flechten** rosolovitě lišejníky, **Grasartige** lipnicotvaré, **Hülsenfruchtartige** luštěnaté

8. pro některé rostliny se tvoří jejich názvy z více kořenů s **Knabenkraut** nebo e **Orchis** pro vstavač, e **Iris** nebo e **Schwertlilie** pro kosatec, e **Rispe** nebo s **Rispengras** pro lipnice, s **Leinblatt** nebo s **Vermeinkraut** pro lněnka

9. české jméno obecné se vyjádří slovy **Gemeine**, **Gewöhnliche**, **Europäische**, **Deutsche**, **Echte** velmi běžné jméno lékařské se téměř vůbec nepřekládá, **Acker** rolní nebo polní, **Wald** lesní, **Wiesen** lužní nebo luční, **Wilde** obvykle lesní, **Winter** zimní, **Große** velký, **Großblütige** nebo **Großblumige** velkokvětě